

POSTANOWIENIE

28 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 kwietnia 2026 r. w Warszawie
zażalenia E.W. i M.W.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 18 kwietnia 2025 r., I ACa 711/23,

w sprawie z powództwa Z. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

przeciwko E.W. i M.W.

o zapłatę,

1. oddala zażalenie;

**2. odstępuje od obciążania pozwanych kosztami
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 kwietnia 2025 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu XIII Zamiejscowego Wydziału Cywilnego w Lesznie z 30 listopada 2022 r. w sprawie o zapłatę z powództwa Z. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. przeciwko E.W. i M.W. co do kwoty 165 000 zł.

W ocenie Sądu Apelacyjnego dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia nie odnoszą się do wszystkich kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia, co uniemożliwia ocenę zasadności roszczenia powodowej spółki. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że u podstaw wyroku Sądu Okręgowego legło przekonanie, że zapisy umów zawierały zastrzeżenie, że zmiana postanowień umowy może nastąpić za zgodą obu stron wyrażoną na piśmie, w formie aneksu, pod rygorem nieważności.

Sąd Okręgowy ustalił również, że dwie łączące strony umowy o roboty budowlane zawierały zapis o możliwości wprowadzenia robót dodatkowych lub zamiennych, nie będących przedmiotem umowy; możliwość ich wykonania miała być na koszt inwestora za dodatkowym wynagrodzeniem ustalonym w formie pisemnej z inwestorem.

Sąd pierwszej instancji uznał na tej podstawie, że skoro powódka nie przedstawiła dowodu zawarcia z pozwanymi pisemnej umowy (aneksu) dotyczącej wykonania robót dodatkowych, czemu pozwani przeczyli, i przeczyli także by takowe roboty stronie powodowej zlecali, oraz twierdzili, że powódka nie zgłaszała im konieczności wykonania jakichkolwiek robót dodatkowych - to strona powodowa nie może się domagać za takie roboty wynagrodzenia zgodnie z art. 65 § 2 k.c. (omyłkowo wskazano, w uzasadnieniu orzeczenia Sądu pierwszej instancji, art. 650 § 2 k.c. – co należy wywieść z całokształtu treści uzasadnienia). Sąd Okręgowy, uzasadniając swoje rozstrzygnięcie doszedł do konkluzji, że prace dodatkowe zgodnie z zapisami umów nie zostały skutecznie uzgodnione.

Pozwani wnieśli zażalenie, w którym zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w całości oraz wnieśli o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Żalący zarzucili naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez jego wadliwe zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sytuacji, w której sąd drugiej instancji uchyla wyrok wydany przez sąd pierwszej instancji ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji odpowiadających nierozpoznaniu istoty sprawy. Poza zakresem oceny pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska co do *meritum* wyrażonego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia SN: z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; z 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54; i z 17 stycznia 2013 r., III CZ 2/13).

W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy lub nie zbada materialnej podstawy żądania, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przeszkoda unicestwiająca roszczenie, albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyrok SN z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; oraz postanowienia SN: z 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12; z 21 lutego 2024 r., III CZ 240/23; z 28 października 2024 r., III CZ 180/24).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono też, że nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi również w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej. W takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron, wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. postanowienia SN z: 8 marca 2017 r., IV CZ 130/16; 24 marca 2026 r., III CZ 250/25).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy ograniczył się zaledwie do stwierdzenia, że powodowa spółka nie zawarła z pozwanymi umowy lub aneksu na roboty dodatkowe albo zamienne. W ocenie Sądu pierwszej instancji powódka jako przedsiębiorca powinna odpowiednio określić kwotę robót w kosztorysie na etapie złożenia oferty. Zaniechała temu obowiązkowi, a pozwani nie powinni ponosić z tego tytułu negatywnych konsekwencji. Natomiast z literalnej treści umowy łączącej strony wynikało, że zmiana jej postanowień w zakresie wynagrodzenia wymagała formy pisemnej pod rygorem nieważności, która nie została dochowana. Przy czym, co wymaga podkreślenia, Sąd Okręgowy nie negował wykonania robót przez powodową spółkę.

Przedstawione motywy rozstrzygnięcia, zdaniem Sądu pierwszej instancji, mają stanowić o braku podstaw do żądania dodatkowego wynagrodzenia przez powódkę za wykonane prace. Skoro pozwani zapłacili na rzecz powodowej spółki wynagrodzenie wynikające z umowy, to nie było podstaw do uwzględnienia roszczenia dochodzonego pozwem.

Jednakże podzielić należy stanowisko Sądu Apelacyjnego, że Sąd pierwszej instancji zaniechał wskazania podstawy faktycznej, której ustalenie powinno poprzedzać zastosowanie norm prawa materialnego. W rezultacie rozstrzygnięcie nastąpiło bez ustalenia elementów koniecznych do zastosowania normy prawa materialnego, co wypełnia przesłankę z art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy uznał zażalenie za nieuzasadnione i oddalił je na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

Adam Doliwa

(P.H.)

[a.ł]